

Allvarlig kritik mot Länsstyrelsen i Skåne län för långsam handläggning av ärenden om jordbruksstöd

Beslutet i korthet: En person gav i maj 2015 in en ansökan om jordbruksstöd till Länsstyrelsen i Skåne län. Efter mer än tre år klagade han till JO över att han ännu inte hade fått något beslut med anledning av sin ansökan. I sitt svar till JO hänvisar länsstyrelsen till att myndigheten ännu inte har ett fungerande it-stöd och att det inte funnits något resursmässigt och ekonomiskt försvarbart alternativ till att invänta ett sådant stöd. Av svaret framgår att det finns mer än 8 000 ärenden hos länsstyrelsen som väntar på it-stödet.

Att länsstyrelsen under flera års tid har underlåtit att fatta beslut i ärenden som varit klara för avgörande vittnar enligt JO om en förvånansvärt nonchalant inställning till grundläggande förvaltningsrättsliga regler. Länsstyrelsen får allvarlig kritik, och JO tillägger att länsstyrelsen snarast måste se till att ärendena blir avgjorda.

Anmälan

AA anmälde den 1 oktober 2018 Länsstyrelsen i Skåne län för långsam handläggning av hans ansökan om stöd för unga lantbrukare.

AA uppgav i huvudsak följande:

Han skickade i maj 2015 in en ansökan till länsstyrelsen om stöd för unga lantbrukare. Trots att det vid tidpunkten för hans anmälan till JO hade gått mer än tre år sedan ansökan gjordes hade han ännu inte fått något beslut från länsstyrelsen. I kontakt med länsstyrelsen hade han fått veta att han enligt myndigheten inte uppfyller villkoren för det sökta stödet. Eftersom han inte fått något skriftligt beslut hade han ingen möjlighet att överklaga detta.

Utredning

JO begärde in muntliga upplysningar från samordnaren BB på länsstyrelsen samt tog del av ett händelseutdrag från det aktuella ärendet. Av upplysningarna och handlingarna framgick i huvudsak att AA:s ansökan om stöd för unga lantbrukare kom in till länsstyrelsen den 20 maj 2015, att länsstyrelsen därefter hade bedömt att ansökan skulle avslås, att det it-stöd som behövdes för att fatta avslagsbeslut dock sänkades på myndigheten varför AA:s ärende liksom flera

andra ärenden hade lagts åt sidan i väntan på att it-stödet levererats från Jordbruksverket.

JO uppmanade länsstyrelsen att lämna upplysningar och yttra sig över anmälan. Av yttrandet skulle särskilt framgå hur handläggningen av AA:s ärende förhöll sig till skyndsamhetskravet i 9 § första stycket förvaltningslagen (2017:900), FL.

Länsstyrelsen lämnade följande remissvar:

AA har i en anmälan framfört klagomål på länsstyrelsen med anledning av handläggningstiden för en ansökan om stöd för unga jordbrukare. I anmälan begärs att JO prövar rimligheten i att länsstyrelsen inte har meddelat något beslut trots att mer än tre år gått sedan ansökan skickades in.

Det aktuella ärendet gäller en ansökan från AA som kom in den 20 maj 2015 i samband med hans samlade ansökan om jordbrukarstöd SAM2015 (Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2015:8) om rutiner vid handläggning av ärenden om stöd). Den 30 september 2018 lämnade AA in en anmälan till Riksdagens ombudsmän då han inte fått något beslut i ärendet.

År 2015 inleddes en ny programperiod avseende EU-stöd till jordbruket. I den nya programperioden introducerades ett nytt stöd som riktade sig till jordbrukare som var 40 år eller yngre och som hade startat ett jordbruksföretag för första gången. Syftet med stödet var att göra det lite lättare för unga personer att starta ett jordbruksföretag. Ett av villkoren för stödet var att en jordbrukare kunde få stödet i fem år från och med etableringsåret eller året efter etableringsåret om denne inte hunnit söka samma år som etableringen ägde rum. I sin ansökan om stöd uppgav AA att han etablerat sin jordbruksverksamhet först år 2015. Vid handläggningen av ärendet framkom det att han redan år 2005 ansökt och fått beviljat jordbrukarstöd från länsstyrelsen. Därav fastställdes hans etableringsår, i enlighet med gällande regler och rutiner, till år 2005. Med anledning av det uppfyller han inte det nämnda villkoret för stödet.

Länsstyrelserna handlägger, kontrollerar och beslutar om EU-stöd till jordbruket med stöd av Statens jordbruksverks föreskrifter. It-stödet för att handlägga och administrera stöden och ersättningarna tillhandahålls av Jordbruksverket. Inför den nya programperioden beslutade Jordbruksverket att bygga ett nytt it-stöd istället för att implementera handläggningen av de nya stöden och ersättningarna i det äldre it-stödet. Framtagandet av det nya it-stödet har varit en långdragen process och ännu idag har Jordbruksverket inte levererat ett fullt fungerande it-stöd. De delar av it-stödet som fortfarande inte levererats till länsstyrelserna är bl.a. möjligheten att besluta om avslag och avvisning av ansökningar för år 2015 och framåt. Enligt den plan som Jordbruksverket kommunicerat ut till länsstyrelserna kommer ett it-stöd för beslut om avslag och avvisning tidigast att levereras under vecka 13 år 2019.

Beklagligtvis finns det aktuella ärendet i den balans av äldre ärenden som ännu inte varit möjliga att avgöra. För att kunna handlägga dessa ärenden enligt skyndsamhetskravet i 9 § första stycket förvaltningslagen, det vill säga så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts, är ett fungerande it-stöd nödvändigt. Även om det är teoretiskt möjligt att fatta avslagsbeslut manuellt är det inte ekonomiskt och resursmässigt försvarbart att lägga ner den omfattande arbetstid som i så fall skulle vara nödvändig. Att istället, som länsstyrelsen valt att göra, avvakta med avslagsbesluten till dess att Jordbruksverkets nya it-stöd blir tillgängligt har möjliggjort att fler lantbrukare som är berättigade till EU-stöd har erhållit detta i rätt tid, än som annars vore fallet.

Samtliga ansökningar om EU-stöd till jordbruket för åren 2015–2018 som ska avslås eller avvisas uppgår till 8 634 ärenden. Under åren 2015–2018 har det till länsstyrelsen kommit in totalt 2 892 ansökningar om utbetalning av stöd till unga jordbrukare. 273 av dessa ansökningar har ännu inte kunnat avgöras p.g.a. avsaknad av it-stöd. Dessa ärenden kan hanteras effektivt först när Jordbruksverket levererat ett it-stöd där möjligheten finns att besluta om avslag och avvisning. Jordbruksverket känner till länsstyrelsens handläggningstider. Länsstyrelsen vill avslutningsvis betona att dessa avslags- och avvisningsbeslut kommer hanteras skyndsamt så snart ett fungerande it-stöd levererats av Jordbruksverket.

AA kommenterade remissvaret.

Rättslig reglering och bedömning

Enligt 9 § FL ska ett ärende handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. En motsvarande bestämmelse fanns i 7 § förvaltningslagen (1986:223) som gällde fram till den 1 juli 2018.

Av utredningen framgår att länsstyrelsen i väntan på en leverans av ett särskilt it-stöd sedan 2015 har underlåtit att fatta beslut i ärenden om jordbruksstöd som varit klara för avgörande. Detta har resulterat i att AA, liksom många andra, inte har fått något beslut i sitt ärende. Enligt länsstyrelsen handlar det totalt om över 8 000 ärenden. I AA:s fall har det dröjt snart fyra år sedan han lämnade in sin ansökan. Detta är naturligtvis helt oacceptabelt och inte på långt när förenligt med skyndsamhetskravet i 9 § FL.

När ett ärende inlets hos en myndighet har den till uppgift att driva fram ärendet till ett avgörande. Länsstyrelsen hävdar i sitt yttrande att det inte funnits något resursmässigt och ekonomiskt försvarbart alternativ till att invänta ett särskilt it-stöd för att avgöra de aktuella ärendena. Av yttrandet framgår inte på vilket sätt länsstyrelsen arbetat aktivt med att lösa frågan. Kravet på kostnadseffektivitet och enkelhet kan emellertid inte under några omständigheter tillåtas påverka handläggningstiden på det sätt som här är fråga om. Att länsstyrelsen under flera års tid har underlåtit att fatta beslut i ärenden som varit klara för avgörande vittnar om en förvånansvärt nonchalant inställning till grundläggande förvaltningsrättsliga regler. Länsstyrelsen förtjänar allvarlig kritik för detta. Länsstyrelsen måste snarast se till att ärendena blir avgjorda.

Vad som i övrigt har förekommit i ärendet ger inte anledning till några ytterligare åtgärder eller uttalanden från min sida.

Ärendet avslutas.